

'GENÇLERE SANAYİYİ SEVDİRMEK BOYNUMUZUN BORCU'

Manpower'ın araştırması Türkiye'de 2024'te yetenek açığının boyutlarını gösteriyor. **Sanayiciler** ise yetenek açısından en çok etkilenenler. Örnek projelerle soruna çözüm arıyorlar. İstanbul Demir ve Demir Dışı Metaller İhracatçıları Birliği Başkanı Çetin Tecdelioğlu, "Gençlere **sanayiye** sevdirmek boynumuzun borcu" deyip yarışmalar düzenliyor. **İSO Başkanı** Bahçivan ise 150 üye işinsanıyla meslek liselerine sahip çıktıklarını söylüyor. Görünen o ki 2024'te bu örnekler daha da artacak...

İYİLİK FABRİKASI

Yasemin
SALİH

yasemin.salih@hurriyet.com.tr

ULUSLARARASI insan kaynakları danışmanlığı şirketi Manpower, her yıl küresel ölçekte yetenek araştırması yapıyor. Ülkelerin bir sonraki yıla dair yetenek ihtiyaçlarıyla mevcut insan kaynağı havuzunu eşleştirerek beklentileri sorguladığı bir araştırma bu. Bu yıl 41 ülke var araştırmada. Türkiye de dahil. Araştırmanın detaylarını yandaki haberimizde aktardık. Ben kısaca özetleyeyim; 41 ülkenin yöneticilerinin 2024 için belirttiği yetenek açığı ortalaması yüzde 75. Türkiye ise yüzde 76 ile ortalamamın üzerinde kaldı. Sıralamada 22'nci.

Peki gelin işsizliğe bakalım... Eylül 2023 itibarıyla işgücüne katılm oranı yüzde 53.6, aynı dönemde TÜİK'in genç işsizlik verisi ise yüzde 16.7.

Bu, bir yanda aradığı yeteneği bulamayan şirket her yanda da işsizlikten dert yanan gençlik sorunu yeni değil. Yıllardır çözüm geliştirilmeye çalışılıyor. İşe yarayanları da kesinlikle var. Ama bu kez **sanayici** tarafında problem büyük. Yetenek açığı tüm dünyada finansman sorunu kadar derin bir problem haline geldi.

Konuyu **sanayicilere** sordum. Yürütülen projelerin detaylarını aldım.

İLLE DE MESLEK LİSESİ

"Mesele diploma değil yetenek sahibi olmak. Mesele meslek edindirmek." İşte **sanayicilerin** ortak görüşü bu. Bunun için de Amerika'yı yeniden keşfetmeye kimsenin niyeti yok. Adres belli. Meslek liselerini gerçek anlamda "çalışır" hale getirmek lazım. **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı **Erdal Bahçivan**, **sanayinin** ihtiyacını şöyle anlattı: "**Sanayinin** katma değerli üretime geçmesi ve yüksek teknoloji alanlarına yönelebilmesi için nitelikli işgücüne ihtiyaç duyuyoruz.

Toplumsal ve bireysel yaşamımızı kökten değiştiren yenilikler; bizleri, gelişen yeni koşullara uyum sağlayacak işgücünü yetiştirmek için daha rekabetçi bir eğitim sistemini aramaya da zorluyor. Bu noktada, biz **sanayicileri** ilgilendiren konuların başında da hiç kuşkusuz mesleki ve teknik eğitim geliyor."

Bu yaklaşım **İSO**'nun 2019'un başında harekete geçmesine neden oldu. Hatırlayanlarımız vardır. **İSO** Mesleki Eğitim İşbirliği Projesi (MEİP) başlatıldı. Bu kapsamlı bir mesleki eğitim hareketi. Bahçivan, projeyi şöyle anlattı: "Bu kapsamda halihazırda İstanbul'daki 45 meslek lisesini **İSO**'nun çeşitli sektörlerdeki 150'yi aşkın meslek komitesi üyesiyle birlikte yönetiyoruz. Bugüne kadar meslek lisesi öğrencilerimize en nitelikli **sanayi** firmalarımızda istihdam, staj ve teknik gezi imkanı sağladık; öğrencilerin ilgisini çeken dijital dönüşüm ve yeni teknoloji trendleri gibi konularda seminerler düzenledik. Düzenlenen eğitim ve etkinliklere yaklaşık 8 bin öğretmen ve öğrenci katıldı. Ulaştığı ölçek, derinlik ve sonuçlar itibarıyla ülkemizde bu alandaki en yenilikçi ve kapsayıcı çalışma olan **İSO** MEİP ile temel amacımız; meslek liselerine nitelikli öğrencileri çekmek, onları istihdam odaklı bir şekilde yetiştirmek ve **sanayide**, kendi alanlarında, iyi şartlarda istihdam fırsatlarıyla buluşturmak."

Proje ile **İSO**'ya üye iş insanları İstanbul'daki meslek liselerine hamilik yapıyor. Ondan sorumlu hale geliyor. **Erdal Bahçivan** önümüzdeki dönemde yeni projeleri hayata geçireceklerini belirtirken önemli örnekler verdi. Mehmet Rufat Eyyap MTAL'nin Türkiye'nin ilk Yazılım Lisesi haline getirilmesi bunlardan biri. Yazılım alanına odaklı bir işe.

Erdal
Bahçivan

Yine Erasmus+ Mesleki Eğitim Hareketliliği Akreditasyonu programı da parlak bir iş. Program boyunca, **İSO** MEİP kapsamındaki okullardan öğrenci ve öğretmenler, yurtdışındaki firmalarda işbaşı eğitimleri ve kurslara katılıyor. Bir yılda 500 kişi yararlanmış, 2024'te de 300 kişi yararlandırılacak. MEİP okullarının başarısı da ortada. Meslek lisesi mezunlarının istihdamda Türkiye oranı yüzde 10'lardayken MEİP okullarını bitirenler için yüzde 40'lar aşılmış.

SANAYİYE ÇEKEN PROJELER

Bir örnek de İstanbul Demir ve Demir Dışı Metaller İhracatçıları Birliği'nden. Birliğin Başkanı Çetin Tecdelioğlu, ağır **sanayinin** en büyük sorununu gençlerin ilgisizliği olarak değerlendiriyor. "Mesele gençlerin kendilerini **sanayici** olarak hayal edememeleri. Görmüyorlar, deneyimlemiyorlar. 95 sonrası doğan gençler dijital dünyanın etkilerinden dolayı **sanayiye** sevmiyor. O alanlar onlar için gri. Girmiyorlar. Önce meslekleri ilgisizliği olarak değerlendiriyor. Üretimin **sanayinin** onlara kariyer olarak neler getireceğini, nasıl sosyal imkanlar tanyacağını hayal edemiyorlar. Hizmet sektörünü biliyorlar, bu yüzden daha çok orada istihdam var. **Sanayiciler** olarak gençlere **sanayiye** sevdirmek, onlara üretime kendilerini görecekları hayaller kurdurmamak boynumuzun borcu" diyor Tecdelioğlu.

Peki ne yapıyorlar bunun

Çetin
Tecdelioğlu

için? Onların da odağında meslek liseleri var. Bunun dışında başarılı örnekleri destekleyen, görüntür kılan projeler geliştirmişler. Tecdelioğlu, "Biz **sanayiciler** olarak bu gençleri fabrikalara götürmeliyiz. Üretim alanıp tesisleri göstermemiz lazım. Onlara metal sektörünü tanıtmaya çalışıyoruz. Gençleri tecrübeli mühendislerle bir araya getirmemiz gerekiyor. **İSO**'nun meslek lisesi hamiliği projesi tüm Türkiye'ye yayılmalı. Yoksa yetenek açığı finansman kadar önemli bir problem. Kök problemlerden biri" sözleriyle problemin derinliğini ortaya koyuyor.

İMMİB Endüstriyel Tasarım Yarışması güzel bir proje. İDDMİB ve İstanbul Kimyevi Maddeler ve Mamulleri İhracatçıları Birliği (İKMİB) tarafından Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu (ETMK), Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) ve T.C. Ticaret Bakanlığı desteği ile 2005 yılından bu yana düzenleniyor. 18 yılda 5 bin 660 proje başvurusu, 550 eser ödüllendirilmiş. Bugüne kadar toplam 89 tasarımcı yurtdışı eğitim bursundan faydalanmış. "Afet ve Acil Durum" konseptiyle bu yıl yapılan yarışmanın kazanan tasarımcılarına toplam 260 bin TL'lik para ödülü dağıtılmış.

Liseler birliğin yetenek açığı için ana proje alanı. İşbirlikleriyle tasarımlarında yetiştirilen gençler fabrikalarda istihdam ediliyor. Yurtdışı destekli gelişim programlarından da yararlandırılıyor.

TÜRKİYE 2024'TE YABANCI SERMAYEYİ TEKRAR KAZANACAK

Erdal
Bahçivan

İSO Başkanı Bahçivan, 2024'ün kur açısından da son 5 yılın, en rahat ve huzurlu dönemi olacağına vurgu yaparak, "Türkiye 2024'te yabancı sermayeyi tekrar kazanacak" dedi.

İSTANBUL Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, Türkiye'nin birçok sektörde yabancı sermaye açısından gözlenen ve özlenen bir ülke olduğunu belirterek, "Yabancı sermayeyi Türkiye tekrar kazanacak. Kuvvetle muhtemel gelecek yılın 2. yarısında, her şey yolunda giderse, yabancı sermaye hareketlerini farklı farklı sektörlerde göreceğiz." dedi. **SAYFA 2'DE**

'TÜRKİYE 2024'TE YABANCI SERMAYEYİ TEKRAR KAZANACAK'

ISO Başkanı Bahçivan, 2024'in kur açısından da son 5 yılın, en rahat ve huzurlu dönemi olacağına vurgu yaparak, "Türkiye 2024'te yabancı sermayeyi tekrar kazanacak" dedi.

İstanbul **Sermayesi Odası (ISO)** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, Türkiye'nin birçok sektörde yabancı sermaye açısından gözenen ve özenen bir ülke olduğunu belirterek, "Yabancı sermayeyi Türkiye tekrar kazanacak. Kurvetle mülkiyetle gelecek yılın 2. yarısında, her şey yolunda gidersen, yabancı sermaye hareketlerini farklı sektörlerde göreceğiz" dedi.

Bahçivan, 2023 değerlendirmeleri ve 2024 ön görülerine ilişkin, yılın hemen başında Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından sadece ekonomiyi değil, bütün değerleri altı et-

tijini ifade ederek, depremler sonrası yapılan Cumhurbaşkanlığı ve 28. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri'nin de yılın önemli bir gündem maddesi olarak öne çıktığını söyledi.

Türkiye'nin yılın ilk yarısında kendi iç, gündemli medeniyetle dışarıda olup bitenlerle çok fazla ilgilenemediğini ifade eden Bahçivan, yılın ikinci yarısında ise yeni kurulan hükümet ve ekonomik kadrolardaki değişim ile istikrara dair öz güvenin adını adını olmasına başladığını, tabii ki belli bir disiplinle kavuşmaya doğru dönüşmeye başladığını belirtti.

Bahçivan, salgından sonra dünya ekonomisine uzun yıllar sonra tekrar gündem olan enflasyonun 2023 yılında zirve yaptığı, enflasyonun neden olan faktörlerin de yavaş yavaş ortadan kalkmasıyla küresel anlamda enflasyonun gerileyeceğini kaydetti.

"ÖVP'DEKİ RAKAMIN ALTINDA GERCEKLESEN BİR BÜYÜME, SÜRPRİZ OLMAYACAK"

Erdal Bahçivan, 2024'te enflasyonun Türkiye açısından en önemli sorun olmaya devam edeceğini belirterek, "Yeni yıl, Türkiye açısından kesinlikle ve kesinlikle karatibik enflasyonla mücadele edilmesi gereken bir yıl olacak. Hiç taviz verilmenden yapılacak bu mücadeleye, zaten Merkez Bankası ile Hazine ve Maliye Bakanlığının politikalarından da anlayacağız" dedi.

Bahçivan, iç piyasada enflasyona karşı en önemli silah olarak faizlerin görüldüğünü ifade ederek, konuyu şöyle sürdürdü:

"Faizlerin yüksek olması ve bu faizlerin yüksek seyri mutlaka ekonomik aktiviteyi ciddi ölçüde yavaşlatacak. İç piyasaya bağlı sektörlerde hem talep noktasında, hem finans kaynağı noktasında bir zorluk yaşanacağı kesin. Şu anda kamuun da tavsiye ettiği, ihracata dönük çalışmalar ve döviz kazandıracak işlerde fırsatların değerlendirilmesi gerekiyor. Kredi mekanizmaları da bunu destekler nitelikte çalışıyor. İhracat imkanlarını zorlayan ve ihracat fırsatları geliştiren sektörler, gelecek yıl en azından finansal erişim açısından daha rahat ve makul geçirecek."

Türkiye, son yıllarda 'ne palasına olursa olsun büyüme' mantığından, biraz daha 'enflasyonu dengelemeye' dönük bir mottoya doğru en azından yılın ilk döneminde geçmek zorunda kalacak. Bunu zaten ekim ayından itibaren görmeye de başladık. 2024'ü nasıl yaşayacağımız noktasındaki ilk işaretleri almaya başladık. Tabii her bir cefakan sonunda mutlaka bir sifa geliyor. Adı konmuş ve doğru tespit edilmiş bir rahatsızlık ve onun tedavisi güven verici bir şekilde ise zaten belli bir dönem sonunda geleceği iyimser bakma konusunda morallet de yükselecek. Bunu CD5'te de görmeye başladık. Büyümenin yüksek olduğu dönemlerde 700'lere den CD5, bu yılın ortasında çarpanlanmaya başladığı dönemlerde 280'lere kadar düşmeye başladı."

"YABANCI SERMAYE AÇISINDAN TÜRKİYE GÖZLENEN VE ÖZLENEN BİR ÜLKE"

Erdal Bahçivan, mevcut ekonomi yönetiminin enflasyon konusunda başarılarını ispat etmeye başladıkça öz güvenin de artmaya başlayacağını ifade ederek, "İhtimal etmememiz gereken bir konu da Türkiye'nin son yıllarda ne yazık ki çok uzak kalkış yabancı sermaye konusu. Şirket satın almalarında umutlu olduk resmen. Yorumunu yaptık."

Şu anda sermaye piyasalarını halka arzlar üzerinden denediğine değinen Bahçivan, şunları kaydetti:

"Türkiye birçok sektörde, yabancı sermaye açısından gözenen ve özenen bir ülke. Onun için yabancı sermaye konusunda hem mevcut yatırımlara, hem de mevcut şirketimize talep olacağı gibi şifardan ya da ortaklık yoluyla da yabancı oyuncuları Türkiye tekrar kazanacak. Kurvetle muhtemel gelecek yılın 2. yarısında, inşallah her şey yolunda gidersen, bu tür yabancı sermaye hareketlerini farklı sektörlerde görebileceğimize düşünüyorum. Buna hazır olmamız da lazım. Türkiye, yabancı sermaye girişimi hak ediyor. Son yıllarda üzerinde kalsak da bu konuda, bu açıyla kapıyı açık ediyoruz. Kaliteli sermaye ve iç ortaklıktan aşından bunun zamanının geldiğini, çok da uzak olmadığını düşünüyorum. Bu hareketlilik sadece Körfez ülkelerinden de olmayacaktır. Japonya birçok sektörde Türkiye'ye yatırım yaptı. Hintliler geliyor. Sadece Körfez'e takılıp kalmayalım, Uzak Doğu'dan, gerek Asya'dan gerek Avrupa'dan, Amerika'dan yabancı sermaye akışı konusunda bir hareketlilik olacağını düşünüyorum."

"2024, KUR AÇISINDAN DA SON 5 YILIN EN RAHAT VE HUZURLU DÖNEM OLACAK"

ISO Yönetim Kurulu Başkanı Bahçivan, satışlar olarak, 11. yılın değerlerini düşmesi ve yüksek verimlilikte konusunda husus olduğunu ifade ederek, ağır değer kaybının kısa vadede para kazandırsa da uzun vadede farklı çok büyük maliyetlere sebebiyet verdiği anlattı. İstikrarlı bir kurun en önemli kur olduğunu ifade eden Bahçivan, konusunu şöyle sürdürdü: "Umit ediyorum ki 2024, inşallah bir terslik olmazsa, kur açısından da son 5 yılın en rahat ve huzurlu dönemi olacak. Tabii belli sektörlerimiz bundan rahatsızlık duyabilir ama ben eminim uzun vadede istikrarlı bir kur, enflasyona ve fiyat istikrarına vereceği olumlu katkı ile birlikte birçok aşından önümü açmış olacak. Onun için de biraz sabırlı olmamız lazım. 2018 Mayıs'ta kur 4 lira seviyesindeydi. 5.5 yılda 29 lira seviyesine geldi. Her yıl nerede duracak, 8 olacak mı, 12 olacak mı, 15 olacak mı, 20 olacak mı, 25 olacak mı? Ama artık 40 olacak mı, 50 olacak mı demememiz lazım. Kurun daha fazla artmasını bir gereklilik olarak gören kesim, bu kurun son 5 yılda nereden nereye gideğine bakmasında fayda var. Tabii ağır düşmesi gibi bir tablo da bizim için son derece kabul edilemez olur. Ben Merkez Bankasının aldığı ve Türkiye'nin rekabet şansını zorlamayacak ölçüde götüreceğini tahmin ediyorum."

PARA | TÜRKİYE 2024

Cumhuriyetin 100. yılında rekorlar kırıldı

Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye de enflasyonla mücadele ediyor. Olumsuzluklara rağmen Türkiye, dünya ülkelerinden ayrıştı ve ekonomide umut verici rekorlar kırdı. GSYİH ilk defa 1 trilyon doları geçti. İhracat 256 milyar dolar ile Cumhuriyet tarihinin rekorunu kırdı. 1 milyon yeni istihdam sağlanarak 32 milyona ulaşıldı. Turizmde 56 milyar dolarla rekor kırdı. Makine ve teçhizat yatırımı da 170 milyar doları aşarak rekor kırdı. Rakamlar, Türkiye'nin geleceği adına umut veriyor...

CUMHURİYETİMİZİN 100. yıldönümü olan 2023'ü gururla ve coşkuyla geride bırakıyoruz. 2023 yılı, birçok açıdan zorlu geçti. 6 Şubat 2023 günü asrın felaketiyle karşılaştık. 11 ilimizde deprem kabusunu yaşadık. Deprem bölgesi için devletin öncülüğünde bütün ülke adeta seferber oldu. Milli birlik ve beraberliğin en güzel örnekleri sergilendi. Yaralar hızla sarılmaya çalışıldı ve bu noktadaki çalışmalar devam ediyor. Hükümetin hızlı ve kararlı adımları ile depremedeler önce geçici yerleşim yerlerine, sonra konteyner kentlere, şimdi de kalıcı konutlara yerleştirilmeye devam ediyor. Yılın başında deprem acısını yaşarken bu kez yılın sonunda İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği vicdansız ve acımasız saldırının dehşetiyle sarsıldık.

Pandeminin etkisi sağlık alanında bitse de ekonomideki yansımaları devam ediyor. Pandemi ile birlikte başlayan dünya emtia fiyatlarındaki yükseliş enflasyonist bir ortam oluşturdu. ABD ve Avrupa ülkeleri başta olmak üzere bütün dünyada enflasyon yükseldi. Gelişmiş ülkelerde yüzde 1-2 seviyelerinde olan enflasyon yüzde 7-10 bandına çıktı. Bu durumdan elbette Türkiye'de etkilendi. Türkiye'de de enflasyon, son açıklanan kasım ayı verilerine göre yıllık bazda yüzde 61.98 oldu.

Bütün olumsuzluklara rağmen Türkiye, dünya ülkelerinden ayrılarak kesintisiz büyümeyi başardı. Yaşanan tüm zorluklara rağmen 2023 yılında ekonomide beş alanda rekorlar kırıldı. Üretim hacminde (GSYİH) ilk defa 1 trilyon doları geçti. İstihdamda yine ilk defa 32 milyon kişiye ulaşıldı. Yaklaşık 1 milyon kişiye ilave istihdam sağlandı. İhracatta Cumhuriyet tarihinin en üst seviyesi olan 256 milyar dolara ulaşıldı. Ana pazarlarda yaşanan durgunluğa rağmen ihracatçı alternatif pazarlara yöneldi. İhracatçının bu başarısı ile dünya mal ihracatından aldığımız pay ilk defa yüzde 1'in üzerine çıktı. Turizmde 56 milyar dolarlık rekor gelir elde edildi. Türkiye, dünyanın en çok tercih edilen ilk beş turizm destinasyonu içinde yer aldı. Makine ve teçhizat yatırımları

170 milyar doları aşarak bu alanda da tarihi bir rekora imza atıldı. 2023 Mayıs ayında Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapıldı. Başkan Recep Tayyip Erdoğan yeni hükümeti kurdu. Mehmet Şimşek'i, Hazine ve Maliye Bakanı olarak atadı. Şimşek'in göreve gelmesi ile ekonomi yönetiminde de önemli değişimler oldu ve yeni tedbirler alınmaya başlandı. Türkiye'ye uluslararası arenada güven arttı. Enflasyon ile mücadele başladı. Alınan kararların etkisi 2024 ikinci çeyreğinden itibaren hissedileceği, enflasyonun düşeceği öngörülmüyor.

13 BAKANDAN PARA'YA ÖZEL AÇIKLAMALAR

Türkiye'nin haftalık tek ekonomi dergisi PARA, yeni yıla rehber niteliğinde bir sayı ile giriyor. Sayfalarımızda Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar, **Sanayi** ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat İşıkhan, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhaskeci, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş, Gençlik ve Spor Bakanı Osman Aşkın Bak ve Millî Eğitim Bakanı Yusuf Tekin'in PARA'ya özel açıklamaları yer alıyor. Sayfalarımızda SPK Başkanı İbrahim Ömer Gönül, Türkiye Bankalar Birliği Başkanı Alpaslan Çakar ve Borsa İstanbul A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Erişah Arıcan başta olmak üzere bankaların CEO ve genel müdürlerinin görüşleri de yer alıyor.

İŞ DÜNYASI PARA'DA BULUŞTU

Yine sayfalarımızda **TOBB** Başkanı **Rifat Hisarcıklıoğlu**, **TÜSİAD** Başkanı Orhan Turan, **TİM** Başkanı Mustafa Gültepe, **DEİK** Başkanı Nail Olpak, **MÜSİAD** Başkanı Mahmut Asmalı, **İTO** Başkanı **Şekib Avdagiç**, **ISO** Başkanı **Erdal Bahçivan** olmak üzere oda, ihracatçı birlikleri ve sivil toplum kuruluşlarının başkanlarının değerlendirmeleri bulunuyor.

İş dünyasının önemli isimleri de sayfalarımızda yer buluyor. Yıldız Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ülker, Eczacıbaşı Holding Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Eczacıbaşı, Anadolu Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Tuncay Özilhan, Sanko Holding Onursal Başkanı Abdülkadir Konukoğlu, Zorlu Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Zorlu başta olmak üzere 500'e yakın iş insanının değerlendirmelerini okuyabilirsiniz.

PARA | HABER

Para politikasının yol haritası

TCMB, 2024'te piyasa koşulları elverdiği müddetçe rezerv biriktirilmesi stratejisine devam edecek. Sadeleşme süreci 2024'te de sürecek. Miktaral sıkılaştırma adımları, kullanılan sterilizasyon araçlarının çeşitliliği artırılarak atılacak. Öte yandan 1 Ocak 2024 itibarıyla net asgari ücret 17 bin 2 lira olurken, gözler 3 Ocak'ta açıklanacak Aralık ayı enflasyon verilerinin ardından memur ve emekli maaşlarındaki artışlarda olacak.

HÜLYA GENÇ SERTKAYA
hulya.genc@paradergi.com.tr

TÜRKİYE Cumhuriyet
Merkez Bankası (TCMB),
2024 yılı para politikası yol

haritasını açıkladı. Para politikası metnine göre sadeleşme süreci 2024'te de devam edecek. Fiyat istikrarının kalıcı tesisi için gereken parasal sıklık düzeyi, enflasyonu enflasyon raporlarında öngörülen patikaya, orta vadede ise yüzde 5 hedefine ulaştıracak şekilde gerektiği sürece korunacak. Miktaral sıkılaştırma adımlarına, kullanılan sterilizasyon araçlarının çeşitliliği artırılarak devam edilecek. Uluslararası rezervler 22 Aralık 2023 itibarıyla 145.5 milyar dolara ulaşırken, 2024'te de piyasa koşulları elverdiği müddetçe rezerv biriktirilmesi yönündeki stratejiye devam edilecek ve uluslararası rezervlerdeki istikrarlı artış eğiliminin devamlılığı sağlanacak. Temel amacı fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmek olan TCMB, sahip olunan tüm araçları bu doğrultuda kullanmaya devam edecek. Fiyat istikrarını destekleyici bir unsur olarak finansal istikrar da gözetilecek. Bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı, TCMB'nin temel politika aracı olmayı sürdürecektir.

2024'te dalgalı döviz kuru rejimi sürdürülecek ve döviz kurları, serbest piyasa koşullarında, arz ve talep dengesine göre oluşmaya devam edecek. TCMB, kurların düzeyini ya da yönünü belirleme amacıyla herhangi bir döviz alım ya da satım işlemi yapmayacak. TCMB, 2024'te rezerv biriktirme amaçlı olarak TL karşılığında yurtiçinde cevherden üretilen altın alımı işlemlerine devam edecek. Ayrıca, piyasa koşulları çer-

çevesinde bankalarla lokasyon swap işlemleri gerçekleştirilebilecek.

TCMB fiyat istikrarı temel hedefi doğrultusunda parasal aktarım mekanizmasının sağlıklı işleyişini sağlamak amacıyla tüm likidite yönetimi araçlarını etkin şekilde kullanmaya devam edecek.

SADELEŞME SÜRECİNE DEVAM

Mevcut makro ihtiyati çerçevenin tüm bileşenlerinin enflasyon, faizler, döviz kurları, rezervler, beklentiler ve finansal istikrar üzerindeki yansımaları değerlendirilerek ve etki analizlerine dayanılarak sadeleşme süreci 2024 yılında da devam edecek. Yabancı para yükümlülükler üzerinden menkul kıymet tesisinin kademeli olarak azaltılmasına devam edilecek. Kur Korunmalı Mevduat (KKM) hesaplarından Türk lirası hesaplara geçişin güçlenmesiyle bu alandaki düzenlemelerde de sadeleşme yapılacak. 2024 yılında, Türk lirası mevduatın önceliklendirilmesine yönelik atılacak adımlarla bankacılık sisteminde Türk lirası mevduatın payının yüzde 50'ye yükselmesi ve KKM bakiyesindeki gerilemenin devam etmesi hedefleniyor. 2023 Ağustos'tan itibaren KKM bakiyesi yüzde 22 azalırken, Türk lirası mevduatın toplam mevduat içindeki payında 15 Aralık itibarıyla 9 puan artış oldu.

YATIRIMCI GÜNLERİ DÜZENLENECEK

11 Ocak 2024'te New York'ta Yatırımcı Günü toplantısı düzenleyecek olan TCMB, 2024'te basın, yatırımcılar, akademik çevreler ve genel kamuoyu ile iletişimi sürdürecektir. 2024 Para Politikası metnine göre, reel ve finansal sektör temsilcileri, yurtiçi ve yurtdışı kuruluşlar ve TCMB politikalarının tüm paydaşları ile etkileşim sağlamak üzere politika çerçevesi ve makroekonomik görünüm hakkında bilgilendirmeler yapacak. TCMB, uluslararası etki alanını genişletmek amacıyla uluslararası kuruluşlar ve platformlar ile diğer merkez bankaları gibi yurtdışı paydaşlarıyla etkin iletişimini sürdürecektir. Bu kapsamda, enflasyon, para politikası, finansal piyasalar ve

Hizmet ve perakende ticaret sektöründe güven arttı

Mevsim etkilerinden arındırılmış verilerle, Aralık 2023	Aralık	
	Endeks	Aylık değ. (%)
Hizmet sektörü güven endeksi	112,3	1,2
Son üç aylık dönemde iş durumu	110,0	0,0
Son üç aylık dönemde hizmetlere olan talep	112,1	3,8
Gelecek üç aylık dönemde hizmetlere olan talep beklentisi	114,7	-0,1
Perakende ticaret sektörü güven endeksi	116,8	4,5
Son üç aylık dönemde iş hacmi-satışlar	127,9	9,9
Mevcut mal stok seviyesi (1)	94,6	-0,9
Gelecek üç aylık dönemde iş hacmi-satışlar beklentisi	127,9	3,7
İnşaat sektörü güven endeksi	88,0	-3,3
Alınan kayıtlı siparişlerin mevcut düzeyi	79,0	-5,4
Gelecek üç aylık dönemde toplam çalışan sayısı beklentisi	97,1	-1,5

(1) Mevcut mal stok seviyesi endeksinin artışı stok azalışını, azalışı ise stok artışını gösteriyor.
Kaynak: TÜİK

bankacılık gibi konularda teknik sunumların yapılacağı “Yatırımcı Günleri” düzenlenecek.

YILIN İLK PPK'SI 25 OCAK'TA

TCMB, 2024'te gerçekleştireceği 12 Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısının tarihlerini de açıkladı. Buna göre PPK; 2024'te 25 Ocak, 22 Şubat, 21 Mart, 25 Nisan, 23 Mayıs, 27 Haziran, 25 Temmuz, 22 Ağustos, 19 Eylül, 17 Ekim, 21 Kasım ve 26 Aralık'ta toplanacak. 2025 yılının ilk üç ayında ise PPK toplantıları 23 Ocak, 20 Şubat ve 20 Mart'ta gerçekleştirilecek. TCMB, 2024 yılının ilk enflasyon raporunu 8 Şubat'ta açıklayacak. Diğer üç enflasyon raporu ise 9 Mayıs, 8 Ağustos, 31 Ekim 2024'te kamuoyu ile paylaşılacak. Önemli bir iletişim aracı olan finansal istikrar raporu ise 31 Mayıs ve 29 Kasım 2024'te açıklanacak.

NET ASGARI ÜCRET 17 BİN 2 LİRA...

Milyonlarca çalışanın merakla beklediği yeni asgari ücret belirlendi. 11 bin 402 lira olarak uygulanan net asgari ücret, 1 Ocak 2024 itibarıyla yüzde 49 artışla 17 bin 2 liraya çıkarıldı. Asgari ücret bir yıl öncesine göre ise yüzde 100 arttırıldı. Her asgari ücretli için devletin işverene verdiği 500 liralık destek 700 liraya yükseltildi. Yeni asgari ücretin işverene maliyeti 23 bin 502,94 liraya ulaştı. Bunun 20 bin 2 lirasını brüt asgari ücret, 3 bin 100 lirasını SGK primi, 400 lirasını işveren işsizlik sigorta primi oluşturdu. 18 bin lira ve yılda iki kez zam talep eden işçi tarafı karara muhalefet şerhi koydu. Yeni yılda geçerli olacak asgari ücret işsizlik ödeneğinden genel sağlık sigortası primine (GSS), kıdem tazminatından staj ücretine kadar birçok kalemden değişiklik yapacak. Asgari ücret görüşmelerinin tamamlanmasından ardından gözler memur ve emekli maaşında yapılacak artışa çevrildi. 3 Ocak'ta açıklanacak Aralık ayı enflasyon verisi sonrasında memur ve emekliye yapılacak artışlar netleşecek.

YÜZDE 50 ARTIŞ BEKLENTİSİ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Görevlisi Tarkan Zengin, memur ve emekliler için yeni yılda zam beklentilerine ilişkin şunları kaydetti:

“Yılın ikinci yarısının memur ve emekli aylıklarının belirlenmesinde kullanılan son altı aylık TÜFE oranı, Aralık ayı hariç olmak üzere belli oldu. Bu kapsamda son beş aylık TÜFE oranı yüzde 33.66 düzeyinde gerçekleşti. SSK ve Bağ-Kur emeklilerinin aylıkları önceki altı ayda gerçekleşen TÜFE oranında artırılıyor. Memur ve emeklilerinin aylıkları ise toplu sözleşmeye göre belirleniyor. Bu kapsamda beş aylık TÜFE oranlarına göre SSK ve Bağ-Kur emeklilerinin aylıklarının 2024 yılı Ocak ayındaki netleşen artış oranı yüzde 33.66. Memur ve emeklilerinin Ocak ayındaki netleşen maaş artış oranı ise enflasyon farkıyla birlikte yüzde 45. Bu oranlara Aralık ayında gerçekleşen TÜFE oranı da ilave edilecek. Orta Vadeli Program'da hedeflenen yıllık yüzde 65 TÜFE oranının gerçekleşmesi durumunda memur ve emeklileri yaklaşık olarak yüzde 50, SSK ve Bağ-Kur emeklileri ise yaklaşık olarak yüzde 39 artış alacaklar” dedi.

Bilindiği üzere Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre tüketici fiyat endeksi (TÜFE) Kasım'da aylık yüzde 3.28, yıllık yüzde 61.98 artış göstermişti. Piyasa katılımcıları

Prof. Dr. Murat FERMAN / İstanbul Beykent Üniversitesi Öğretim Üyesi

“2024'te asgari ücrete ikinci zam ihtimali yüksek”

Asgari ücret, enteresan bir manşetle sonuçlandırıldı. 17 bin lira psikolojik bariyeri aştı. 2024 yılı asgari ücreti yüzde 49 artışla 2024 yılı asgari ücret 17 bin 2 lira olarak belirlendi. Yüzde 50 artış yapılsaydı, 17 bin 106 lira olacaktı. Asgari ücret artışının enflasyonu yükseltici bir etkisi olacaktır. Her 10 puanlık artışın enflasyona etkisi 1.5 puan olarak hesaplanıyor. Asgari ücret zammından kaynaklı enflasyona 7.5-8 puanlık yukarı yönlü bir yansımaya olabileceğini söyleyebiliriz. Ancak asgari ücretteki artış daha cebe girmeden, diğer ekonomik aktörlerin 'yaptıkları ve yapacakları' yüksek montanlı artışların enflasyona etkisi düşünüldüğünde, asgari ücret artışı zammının yansımaya ihmal edilebilir düzeyde kalacaktır. Seçimlere kadar sıkılaştırma politikalarından ödün verilmezse, yüzde 7.5'lik puanın aşağı çekilmesi ihtimal dahilinde. Enflasyon makul seviyeye indirilmediği müddetçe, asgari ücret düzeyinin konusunda ne işvereni ne de işgöreni memnun etmek mümkün değil. Yapılan son düzenlemelerle asgari ücrette devletin fedakarlık ettiği vergi gelirinin 1 trilyon liraya yaklaştığını öngörüyoruz. Aynı zamanda her işçi başına işveren desteği 700 liraya çıkarıldı. Bu da kamu maliyesinin fon gereksinimi olduğu bir dönemde, yeniden hesap yapmak ve tasarruf tedbirlerini yeniden göz atmak açısından önemli bir işaret olarak düşünülmeli. 2024'te asgari ücrette tek artış yapılacağı ifade edildi. Mevcut enflasyon matematiği ve seçim dikkate alındığında, 2024'te asgari ücrete ikinci kez zam yapılması ihtimali yapılmamasından daha yüksek.

Prof. Dr. Abdulkadir DEVELİ / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi

“İç talep ve tüketimi canlandıracak”

Asgari ücret Ocak 2023'e göre yüzde 100 artışla 17 bin lira olarak belirlendi. İstihdam maliyetlerindeki bu artışın yanında ekonomi yönetimi enflasyonla mücadele kapsamında sıkı para ve maliye politikaları uygulamakta, bu iki kısıt karşısında Türk mal ve hizmet üreticilerini ister istemez verimlilik artışına yönlendirecektir. Asgari ücretteki bu yüksek artış iç talepte ve tüketimde canlanmaya sebep olacaktır. Enflasyona ve dövizde olumsuz yansıma da sıkı maliye ve para politikasıyla dengelenecektir. Özetle, asgari ücret artışı bir yandan büyümeyi hızlandırırken, enflasyon ve döviz üzerindeki olumsuz etkileri ekonomi yönetimince dengelenecektir

PARA | HABER

anketinde katılımcıların Aralık ayı TÜFE beklentisi aylık yüzde 3.26, yıllık yüzde 65.39 oldu.

Bu arada SSK ve Bağ-Kur emeklilerine refah payı verileceği beklentisi gündemdeki yerini koruyor. Ayrıca 7 bin 500 lira olan en düşük emekli aylığının gözden geçirilmesi de beklentiler arasında yer alıyor. En düşük emekli maaşı Nisan'da 5 bin 500 liradan 7 bin 500 liraya çıkarılmıştı.

“ÜRETİMİN DEVAM EDECEĞİNE İŞARET EDİYOR”

Şimdi de kısaca geçen hafta açıklanan yurtiçi verilere göz atalım. İmalat sanayi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı (KKO) Aralık'ta bir önceki aya göre 0.2 puan azalarak yüzde 77.3 oldu. İmalat sanayinde faaliyet gösteren bin 735 iş yeri tarafından iktisadi yönelim anketine verilen yanıtlar toplulaştırarak değerlendirildi. TCMB verilere göre; mevsimsel etkilerden arındırılmamış KKO bir önceki aya göre 0.5 puan azalarak yüzde 77.5 oldu.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Abdulkadir Develi, 2023 yılı Aralık'ta gerçekleşen yüzde 77.5 oranındaki KKO'nun 2023 yılı ortalamasını artırdığına dikkat çekti. Develi, “Yüzde 80 ve üzeri KKO yatırım ihtiyacını gösteriyor. Yüzde 77.5 seviyesi mevcut konjonktürde Türk ekonomisine olan güveni ve 2024 yılında üretimin devam edeceğine işaret ediyor. 2023 yılının son çeyreği global anlamda pek iç açıcı gerçekleşmedi. ABD ve AB'deki faiz artışlarından sonra bu piyasalarda enflasyonun azalmasıyla global mali piyasalarda bir gevşeme beklenirken, Gazze'de başlayan savaşla hammadde fiyatlarındaki artışla stagflasyon endişesi sarmışken, bu beklenti Türkiye ekonomisi için olumlu sinyaller veriyor” dedi.

“GELİŞMİŞ BİR ENDEKS HAYATA GEÇİRİLMELİ”

İstanbul Beykent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Ferhan, imalat sanayi KKO'da başta PMI olmak üzere benzeri endekslere paralel olarak önemli bir iyileşme görülmediğini belirterek, “Burada temel soru şu: Acaba kapasite kullanım oranında yeni yatırım ihtiyacına artık gelinmiş midir? Bu konu sene sonu rakamlarıyla sonuca ulaşmamıştır. Kapasite kullanım oranından ziyade; hala **İstanbul Sanayi Odası**'nın Türkiye'nin 500 büyük sanayi kuruluşu ve ikinci 500 dahil olmak üzere imalat sanayi kapasiteleri önemli ölçü-

Tarkan ZENGİN / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Öğretim Görevlisi

“Fırsatçılar engellenmeli”

Asgari ücret sadece asgari ücret seviyesinde ücret alan işçileri değil diğer ücretli işçileri de ilgilendiriyor. Zira asgari ücrete yapılan artış oranı, asgari ücret üzerinde ücret alan işçilerin ücret artışlarında da önemli bir kısas kabul ediliyor. Bu bakımdan asgari ücretin genel ücretler seviyesini artırmak gibi bir işlevi de var. Ancak asgari ücretin bir başlangıç ücreti olduğunu unutmamak gerekir. Bir kısım işverenler asgari ücreti sanki verilmesi gereken mecburi ücret olarak algılıyor. Oysa asgari ücret yasal olarak verilmesi gereken en az ücrettir. Asgari ücrete yapılan artışın işçilerin satın alma gücünde olumlu etki oluşturması için fırsatçı ve kar hırsıyla hareket eden kesimlerle mücadele edilmesi gerekir. Gereksiz fiyat artışı yapan fırsatçıları engellemek gerekir. İşçilik maliyet artışlarının çok üzerinde artış yapma gerekçesini asgari ücrete bağlayanların üzerine gitmek gerekir.

de orta ve orta-yüksek teknolojilerden oluşuyor. Kapasitenin önemli bir kısmının orta yüksek ve yüksek teknolojiye dönüşmesi gerekirken, bu yapısal değişikliğin gerçekleşmediği görülüyor. Önemli olan orta, orta yüksek ve yüksek teknolojinin kapasitenin kullanım oranı ve buradaki gelişmelerdir. Gelişmiş bir endeks hayata geçirilmeli” diye konuştu.

EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ ARTTI

Reel kesim güven endeksi de Aralık'ta geriledi. İktisadi Yönelim Anketi sonuçları, imalat sanayisinde faaliyet gösteren bin 735 iş yerinin yanıtlarının ağırlıklandırılıp toplulaştırılmasıyla elde edilerek değerlendirildi. TCMB verilere göre Aralık'ta mevsimsellikten arındırılmış reel kesim güven endeksi bir önceki aya göre 0.5 puan azalarak 103.4 seviyesinde gerçekleşti. Mevsimsellikten arındırılmamış reel kesim güven endeksi ise bir önceki aya göre 1.1 puan azalarak 99.1 oldu.

Prof. Dr. Erhan ASLANOĞLU / Piri Reis Üniversitesi Öğretim Üyesi

“Maliyetleri artıracak”

Asgari ücretteki artış beklentilere yakın açıklandı. Tek seferlik artış planlanması ve yerel seçimler öncesi olması, artışın yüzde 50'ler civarında olacağına işaret ediyordu. Türkiye'de enflasyon, önümüzdeki beş ay artış eğiliminde olacak. Ücret artışları da hızlı şekilde birçok sektör tarafından yansıtılacak gibi görünüyor. Asgari ücret ve diğer ücret artışlarının enflasyon üzerinde etkisi olacak. Enflasyon tahminlerini bir kaç puan yukarı taşıyabilir. İkincisi birçok sektör maliyet artışlarıyla rekabette ve ihracatta zorlanıyordu. Bu gelişme, maliyetlerin daha da artması ve rekabette daha da zorlanma anlamına gelecek. Fiyat artırma gücü yok birçok sektörün. Bu açıdan

kurların desteği bekleniyor. Ama şu anda o denli güçlü bir destek gelecek gibi görünmüyor. Dolayısıyla maliye politikasında, yani vergi tarafında ve sübvansiyonlarda bu maliyetleri biraz bastırarak destekler gelmesi önem taşıyacak. Şu anda o yönde bir sinyal yok. Mevcut tablo, zorlanabilecek sektörlerin büyüme hızında yavaşlamaya işaret ediyor. Dolayısıyla enflasyona yukarı, büyümeye aşağı yönlü etki yapacak.

İmalat sanayi kapasite kullanım oranı Aralık'ta yüzde 77.5 oldu

Mevsimsel etkilerden arındırılmamış venilerle imalat sanayi kapasite kullanım oranı, (%)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	75,4	74,9	74,7	75,9	75,3	76,6	76,7	77,1	78,1	78,0	78,1	78,7
2022	77,6	76,6	77,3	77,8	78,0	77,6	78,2	76,7	77,4	76,9	75,9	76,5
2023	75,3	75,2	73,5	75,4	76,0	76,8	77,1	76,1	77,3	77,4	78,0	77,5

Kaynak: TCMB

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ekonomik güven endeksi Aralık'ta bir önceki aya göre yüzde 1.1 artarak 96.4 düzeyinde gerçekleşti. Üreticilerin genel ekonomik duruma ilişkin değerlendirmelerini, beklenti ve eğilimlerini özetleyen bir bileşik endeks olan ekonomik güven endeksinin 100'den büyük olması genel ekonomik duruma ilişkin iyimserliği, 100'den küçük olması ise genel ekonomik duruma ilişkin kötümserliği gösteriyor. Aralık'ta tüketici güven endeksi bir önceki aya göre yüzde 2.6 artarak yüzde 77.4 düzeyinde gerçekleşmişti.

TÜİK verilerine göre Aralık'ta bir önceki aya göre mevsim etkilerinden arındırılmış güven endeksi hizmet sektöründe yüzde 1.2 artarak 112.3, perakende ticaret sektöründe yüzde 4.5 artarak 116.8, inşaat sektöründe yüzde 3.3 azalarak 88 değerini aldı.

"İNŞAAT SEKTÖRÜNDE KAN KAYBI SÜRÜYOR"

Prof. Dr. Murat Ferman, ekonomik güven endeksinde Aralık'ta 1.1 puan artış görüldüğüne dikkat çekerek, alt kırılımlara bakıldığında inşaat sektöründe kan kaybının devam ettiğini kaydetti. Deprem sonrası inşaat ihtiyacına rağmen inşaat sektörü güven endeksinin yüzde 88 düzeyinde kalmasının sektörel beklentiler açısından incelenmesi gereken bir unsur olduğunu belirten Ferman, "Geçtiğimiz günlerde çimento sanayicilerinin çağrılarına benzer bir şekilde, özellikle konut kredilerinin açılması gerektiğini not etmekte fayda var. Perakende ticarete enflasyonun getirdiği 'şimdi almazsan yarın daha pahalı olur' düşüncesi veya talebi öne çekme iştahıyla beklentilerin yukarı yönlü hareket ettiğini görüyoruz. Perakende ticaret sektörü güven endeksinin seçimlere kadar yukarı yönlü hareket edeceğini düşünüyoruz. Hizmet sektöründe de paralel bir durum var. Endeks 100'ün üzerinde. Perakende ticaret ve hizmet sektörü güven endeksindeki artış reel kesim güven endeksinde pozitif katkı veriyor" dedi.

Prof. Dr. Abdulkadir Develi ise, reel kesim güven endeksinde 2023 Aralık'ta en fazla artan "Sabit Sermaye Yatırım

Ayşe ÖZDEN / A&T Bank Baş Ekonomisti

"Kurdaki oynaklığa önemli katkı sağlayacak"

TCMB, 2024 Para Politikası metninde miktarsal sıkılaştırmanın sürdürüleceğini belirterek, KKM'deki gerilemenin devam etmesini ve Türk lirası payının yüzde 50'ye yükselmesini hedeflediklerini açıkladı. Ayrıca, mevcut makro ihtiyatı çerçevesinde sadeleşme sürecinin 2024'te de devam edeceğini altı çizilerek enflasyon beklentilerini yönetme ve orta vadede yüzde 5 hedefine ulaştıracak parasal ve finansal koşulları sağlayacağı konusunda etkin bir duruş sergilemekte. Para politikasının kontrol alanı dikkate

alındığında, fiyat istikrarı kadar finansal istikrarı da dikkate alan açıklamalar. Hem kurdaki oynaklığa hem de makro finansal istikrara önemli derecede katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Para politikası metninde 2024 yılında dalgalı kur rejiminin devam edeceği belirtildi. 2023 yılı manşet enflasyonun TCMB'nin yılsonu enflasyon beklentisi ile uyumlu yüzde 65 seviyesinde yılı kapatacağını düşünüyoruz. 2024'te ise vergi ve ücret zamları ve Türk lirasındaki devam eden değer kaybı nedeniyle enflasyonun 2024 yılının ilk yarısında zirve yapacağını ve yaz aylarından sonra kademeli düşüş eğilimi ile yıl sonunda yüzde 45 seviyelerinde dengeleneceğini tahmin ediyoruz.

Harcaması" alt endeksi olurken en fazla düşüşün "Toplam Sipariş" alt endeksinde yaşandığını kaydetti. Hizmet sektörü güven endeksinin yüzde 1.2 oranında artarken, soru bazında alt endekslerden bir önceki aya göre en fazla azalan alt endeksin "Son üç aylık dönemde toplam çalışan sayısı" olduğunu vurgulayan Develi, "Perakende ticaret sektörü güven endeksi yüzde 4.5 arttı. İnşaat sektörü güven endeksi yüzde 3.3 azaldı. Alt endekslerden en fazla azalış gösteren 'Alınan kayıtlı siparişlerin mevcut düzeyi' oldu. Yatırım harcamalarına dair göstergelerin artması büyüme kapasitesini artması anlamında olumlu değerlendirilmekte olup, global sıkışıklığa rağmen hala güven algısının ve buna bağlı olarak yatırım ve üretimin devam edeceği sinyali veriyor" diye konuştu.

Yeni asgari ücret 17 bin 2 lira (TL/AY)

Brüt asgari ücret	20.002,50
SGK primi%14	2.800,35
İşsizlik sigortası primi %1	200,03
Kesintiler toplamı	3.000,38
Net asgari ücret	17.002,12

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

ODALAR

2024
Patronlar ve yöneticilerin gözünden

“Temkinli ama kararlı olmalıyız”

Cumhuriyetin ilanının 100. yıldönümü olan 2023'ü, gururla ve coşkuyla ama aynı zamanda buruk bir şekilde geri bırakıyoruz. Senenin başında asrın felaketi olan nitelendirilen deprem kâbusunu 11 ilimizde yaşadık. Senenin sonunda İsrail'in Gazze'de gerçekleştirdiği vicdansız ve acımasız saldırının dehşetiyle sarsıldık. Ekonomideyse enerji ile gıdadaki arz ve tedarik sorunları, yüksek enflasyon, jeopolitik gerilimler ve savaşların olumsuz yansımalarıyla karşılaştık. Yaşanan tüm zorluklara rağmen 2023 yılında ekonomide beş alanda rekor kırdık. Üretim hacminde (GSYİH) ilk

Rifat HİSARCILIOĞLU /
Türkiye Odalar ve Borsalar
Birliği (TOBB) Başkanı

defa 1 trilyon doları geçtik. İstihdamda yine ilk defa 32 milyon kişiye ulaştık. Her yeni takvim yılı, bir yeni başlangıç umuduyla birlikte gelir. Reel sektör olarak yeni bir yıla girerken, ekonomideki gidişatı gelecek için umut verici görüyoruz. Ekonomi yönetimi reformlara odaklanmalı. Özel sektör olarak bizlerde üretime, istihdama, yatırıma, ihracata devam etmeliyiz. Risklere değil, fırsatlara odaklanmalıyız ve eksenini genişletmeliyiz. Temkinli ama kararlı bir şekilde ilerlemeyi sürdürmeliyiz. 2024'de reel sektör için belirsizlik yerine umut hâkim olmasını diliyoruz.

“2024, kötü günlerin geride kaldığı bir yıl olarak görülüyor”

2023, ülkemiz için tarihte örneği olmayan bir deprem felaketiyle başladı. Çok büyük bir travmaydı. Sadece ekonomik yönden değil, psikolojik, sosyolojik ve toplumsal açıdan dengeleri altüst etti. 2023'ün ilk altı ayını deprem ve seçim ikliminde geçirdik. İkinci altı aydan sonra kadrolarda yaşanan değişimle beraber istikrarın oluşacağına dair olan öz güven artmaya başladı. Yaşanan gelişmelerin ardından 2024 yılı, en kötünün artık geride kalmaya başlayacağı bir yıl olarak görülmeye başlandı. Ancak 2023'ün son günlerinde dünyada yaşanan durgunluğun etkileri

Erdal BAHCIVAN / İstanbul
Sanayi Odası (ISO) Başkanı

de hissedilmeye devam ediyor. Bir taraftan dünyada bizleri bekleyen durgunluk tehlikesi devam ederken, diğer taraftan Türkiye'de enflasyonla katı bir mücadele yürütülüyor. Aslında enflasyon konusunda Türkiye ve dünya açısından henüz tam anlamıyla emin olunamayan bir seviye var. İç piyasada enflasyonla mücadelede şu anda en önemli silah faizler olarak gözükmüyor. Yüksek faiz durumu ekonomik aktiviteleri de ciddi şekilde yavaşlatıyor. Bu da iç piyasada durgunluk yaşanacağına işaret ediyor. Ama ihracatta fırsatlar oluşabilir.

“Enflasyon ve üretimde dengelenme yılı”

Türkiye ekonomisinin büyüklüğü dolar cinsinden yıllıklandırılmış veriyle 1 trilyon 76 milyar dolar olarak hesaplanırken, kişi başına gelir de 12 bin 449 dolar olarak tahmin edildi. Üçüncü çeyrekte kaydedilen yüzde 6'ya yakın büyüme, benzer ülkelerle kıyaslandığında önemli bir artışa ve potansiyele işaret ediyor. Tüketimin büyümeye katkısında ortaya çıkan belirgin yavaşlamayı ise yeni programın hedefleriyle uyumun ve ekonomide dengelenmenin işareti olarak yorumluyoruz. Sanayinin yeniden pozitif katkıya dönmesi ile yatırımların büyümeye katkısının yeniden artış

Şekib AVDAGIÇ / İstanbul
Ticaret Odası (ITO) Başkanı

göstermesi de olumlu gelişme olarak öne çıkıyor. Çünkü büyümeden daha önemli olan, onunla elde edilen kalkındır. Dolayısıyla ekonomi politikalarının da kalkınmayı esas alan temellere ve önceliklere göre şekillendirilmesini önemsiyoruz. 2024 yılında bir yandan enflasyonla mücadele ederken bir yandan da üretimin, istihdamın ve ihracatın önceliklendirildiği politikaların bir denge içinde götürülmesini önemsiyor ve gerekli buluyoruz. Yolumuz uzun olabilir, ama sorunlarımız çözümsüz değil.

“Ekonomide güven veren bir ortam oluştu”

Yıllık değerlendirmeyi daha anlamlı kılmak adına, yılı ikiye bölmekte fayda var. Yılın ilk yarısında, tarihimizin en büyük felaketlerinden birini yaşadık. 6 Şubat depremi ile binlerce canımızı toprağa verirken, ekonomik açıdan da ciddi bir kayıpla karşı karşıya kaldık. Tüm planları ve dengeleri bozan bu yıkımı, olağanüstü bir dayanışma ile aşmaya gayret ettik. Son iki yıldır artan kırılganlıklarımız ve yüksek enflasyonun yarattığı tahribat, seçim sonrasında en kritik konuları idi. Yılın ikinci yarısı ise yeniden yapılanma ve kırılganlıkları azaltmaya yönelik oldu. Bu kapsamda da yenilenen ekonomi

Ender YORGANCILAR /
Ege Bölgesi Sanayi Odası
(EBSO) Başkanı

yönetimi ile çok ciddi güven veren rasyonel adımlar atıldı ve atılmaya da devam ediliyor. İş dünyası olarak temel beklentimiz, ivedilikle ekonomiye odaklanılması ve yanlış uygulamalardan geri adım atılması, ihracatçının ve sanayicinin önündeki belirsizliğin kaldırılması idi. Bugün itibarıyla sorunların tamamen ortadan kaldırılması mümkün olmasa da bu yönde atılan iyi niyetli ve gerçekçi adımlar, yılın ilk yarısına göre daha güven veren bir ortamın oluşmasına neden oldu.

Patronlar ve yöneticilerin gözünden

“İşsizlik probleminin çözümü için kalıcı adımlar atılmalı”

Orta Vadeli Program'da ve Merkez Bankası'nın enflasyon raporunda, yılın ikinci yarısından sonra enflasyonda düşüş süreci beklentisi var. Yılın ikinci yarısında enflasyonda düşüş sürecinin hızlanmasıyla yatırım ikliminin iyileşeceğini umut ediyoruz. Yatırım Taahhütlü Avans Kredileri açıklandı. Ekonomi yönetimi reel sektörün finansmana ulaşımı için yoğun çaba içinde. Bütün bunların üretim, yatırım ve ihracata olumlu yansıtacağını umut ediyoruz. İlerleyen süreçte; sürdürülebilir enflasyon, istikrarlı faiz ve kur düzeyi ile ekonomimize olan güvenin tesis edilerek, yatırımcılarımızın yeniden yatırım

Seyit ARDIÇ / Ankara Sanayi Odası (ASO) Yön. Krl. Başkanı, TOBB Yönetim Kurulu Üyesi

fırsatlarını değerlendireceklerine inanıyorum. Yeşil ve dijital dönüşümü en kısa sürede gerçekleştirmeliyiz. Yeni yılda sanayicimizin ihtiyaç duyduğu teknolojik yatırımların teşviki için devletimizden daha güçlü destek bekliyoruz. Ayrıca işgücü piyasasının en temel sorunlarından 'beceri uyumsuzluğu' ve bunun sonucu olan sanayideki 'işsizlik' probleminin çözümü için de 2024'te kalıcı adımlar atılmasını ve eğitim sisteminde buna uygun reform yapılmasını umut ediyoruz. 2024'te amacımız, her alanda yapısal reformların uygulamaya konularak daha güçlü bir Türkiye hedefine ulaşmak olmalı.

“İkiz dönüşüme odaklanmalıyız”

Enflasyon tüm ülkeleri zorluyor. Bizde de enflasyonla mücadele süreci devam ediyor. 2024 yılında da temel amaç, enflasyonu düşürmek olacak. Faiz artırımının, alınan tedbirler sayesinde ekonomide belirgin bir yavaşlamaya, çok büyük sıkıntılara yol açmayacağına inanıyor; bu dönemde ekonomide daha iyi verilere ulaşabilmek, ülke olarak daha iyi günler görebilmek için katlanılması gereken geçici bir zorluk olarak görüyoruz. Küresel tabloya baktığımızda ekonomide yavaşlama sinyalleri geliyor. Bu süreçte ülke olarak öne çıkmak için ihracat pazarlarını geliştirmek

Gürsel BARAN / Ankara Ticaret Odası (ATO) Yönetim Kurulu Başkanı

ve katma değerli ürünlere yönelmek gerektiğine inanıyoruz. Küresel gelişmeler doğrultusunda ikiz dönüşüm olarak adlandırılan yeşil dönüşüm ile dijitalleşmeye odaklanmak gerekiyor. Bu iki süreci doğru yönetenler, küresel ekonomide avantaj elde edecek fırsatlar yakalayacak. Hâlihazırda büyüme oranlarımız, ihracat ve istihdam rakamları 'Türkiye Yüzyılı'na emin adımlarla girdiğimizi gösteriyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci yüzyılı; ticarete, sporda, bilimde, kültürde, tarımda, sanayide ve diğer tüm alanlarda yepyeni başarılarla taçlandıracağına inanıyoruz.

“Adana'nın önemi daha da artacak”

Adana olarak 2023 yılının ilk 11 ayında toplamda 2 milyar 647 milyon dolar ihracat gerçekleştirdik. Özellikle bu yılın Kasım ayında ise 291 milyon 163 bin dolarlık ihracat ile tüm zamanların aylık ihracat rekorunu kırdık. 2024 yılı itibarıyla gelecek beş yıl içinde Türkiye'nin endüstrisinin ilk nefesini aldığı, tarımdan sanayiye geçişin doğduğu şehir olan Adana'nın önemi giderek artacak. Adana, Türkiye'nin ikinci yüzyılında yeni yatırım alanları ve mevcut üretim kapasitesi ile ülkemizin gelişimine en büyük katkı sağlayan lider şehirlerin başında geliyor. Toplam beş yeni organize sanayi bölgesi

Zeki KIVANÇ / Adana Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı

ve birçok küçük sanayi sitesinin kurulmasıyla Adana'nın ülkemiz ekonomisine katkı sağlayacak bir merkez olmasını hedefliyoruz. Adana'nın bu yatırımlarla Türkiye'nin ikinci bir Marmara bölgesi olacağına inanıyoruz. Adana Sanayi Odası olarak, üyelerimizin rekabet gücünü artırmak ve Adana'nın ekonomik potansiyelini maksimum düzeyde kullanmak adına, var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

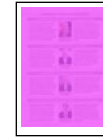
“Yabancı sermaye yatırımlarının artması için fırsat yılı”

Yeni ekonomi yönetimi ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın izlediği politikalar; ekonomiye olan güveni yükselterek, Türkiye'nin kredi risk priminde (CDS) düşüş sağladı ve bu durum uzun vadeli yatırımların finansmanı açısından ülkemizin kredibilitesine olumlu yansıdı. 2024'te de Orta Doğu'da devam eden jeopolitik gerilim, küresel resesyon, parasal sıkışmanın gecikmeli etkileriyle birlikte finansmana erişim sorunları, enerji maliyetleri ve enflasyon başlıca riskler arasında yer almaya devam ediyor. 2024, aynı zamanda yerel seçimlerin de yer aldığı bir yıl olacak. Bununla birlikte; yeşil dönüşüm,

Ayhan ZEYTİNOĞLU / Kocaeli Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı

dijitalleşme ve sürdürülebilirlik konuları önemini korumaya devam edecek. Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılına girdiğimiz 2024'te aynı zamanda, başta ekonomi olmak üzere, birçok yapısal sorunun çözümüne de katkı sağlayacak olan Avrupa Birliği ile ilişkilerimizin yeniden canlandırılması ve yabancı sermaye yatırımlarının artması için önemli bir fırsat yılı olduğuna inanıyoruz. 2024'ün ekonomimizde sürdürülebilir, kaliteli bir büyüme ile fiyat istikrarının sağlandığı ve orta vadeli programda yer alan yapısal reformların kararlılıkla uygulandığı bir yıl olmasını temenni ediyoruz.

2024 Patronlar ve yöneticilerin gözünden

“Ülkemize katma değer sağlamak için çalışmaya devam”

Uygulamaya konulan yapısal reformların etkisiyle 2024'te yavaş da olsa bir toparlanma dönemine gireceğiz. Özellikle 2024'ün ikinci yarısından itibaren fiyat istikrarını sağlamaya yönelik adımlarının etkisini göstermesini bekliyoruz. Merkez Bankası'nın son dönemde uygulamaya başladığı sıkı para politikası sonucu 2024'te de faizler yüksek seyretmeye devam edeceği için, bankaların kredi verme iştahlarında belirgin artışlar göremeyeceğiz. Kredi bulabilen işletmeler de yüksek maliyetlerden dolayı kullanmak istemeyecekler. Dolayısıyla finansmana erişim problemi 2024'te de devam

Mehmet BÜYÜKSİMİTÇİ /
Kayseri Sanayi Odası Y.K. Başkanı,
TOBB Yönetim Kurulu Üyesi

edecek gibi görünüyor. 2024'te üreticiyi ve ihracatçıyı dünya ile rekabet edebilecek seviyeye getirecek teşvik ve desteklerin devreye alınması, bu zorlu dönemde ekonominin çarklarını döndürmeye devam ettirilebilmesi için finansmana erişimin kolaylaştırılması önem arz ediyor. Makroekonomik istikrarı amaçlayan adımların da kararlı şekilde atılması, Orta Vadeli Program'da hedeflenen yüzde 4'lük büyümeye giden yolda elimizi güçlendirecektir. Sanayiciler olarak bizler, ülkemize katma değer sağlamak için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

“Ar-Ge ile inovasyona önem vermeliyiz”

2024 yılının arifesinde, Merkez Bankası faiz oranlarını reel düzeye çekerek enflasyonu kontrol altına almaya çalışırken, hükümetin de bütçe politikaları ve yapısal reformlarla büyümeyi desteklemesi önemli. Ülkemiz; Türkiye Yüzyılı'na dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri olma hedefiyle girdi. Bu hedefin lokomotifini üretim ve ihracat. Bunun için verimliliği ve teknolojik düzeyi arttırmaya ihtiyacımız var. Yapılması gerekenler ise ekonomik faaliyette teknoloji kullanımına Ar-Ge ile inovasyona önem vermek, yeşil dönüşümü ve dijital dönüşümü gerçekleştirmemiz

Ömer GÜLSOY / Kayseri
Ticaret Odası Yönetim
Kurulu Başkanı

gerekiyor. İkiz dönüşümün bütün üyelerimizde kurum kimliği haline gelmesi çok önemli. Bunların yanında markalaşma ile çalışmamalarımızı yoğunlaştırmamız büyük önem taşıyor. Bunun yolu da özel sektörü destekleyecek uzun vadeli, bütüncül ve akıllı politikalardan geçiyor. Piyasaların hareketlenmesi, yatırım, üretim, istihdam ve ihracatın artması için sürekli dile getirdiğimiz üzere uzun vadeli finans kaynaklarına erişememiz gerekiyor. Özel sektörün önünü açacak olumlu adımları yakından takip ediyoruz.

“Tarım politikaları, en az para politikası kadar önemli”

Belirsizlik iş dünyasının önündeki en büyük engeldir. Bu nedenle yeni ekonomi programını, programda yer alan hedeflerini gerçekçi buluyor, yapısal alanlarda gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalarını ve reformları büyük bir heyecanla yakından takip ediyoruz. Yeni OVP'de, özellikle vurgulanan teşvik ve desteklere ilişkin geliştirilecek tedbirler ile Ar-Ge ve teknoloji teşviklerine ilişkin tedbirlerin ön plana çıktığı bir anlayış görüyoruz. Sanayi üretiminin teknolojik yapısının güçlendirmesi, yeşil dönüşüm, enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik

Ali BAHAR / Antalya Ticaret
ve Sanayi Odası Yönetim
Kurulu Başkanı

konuları bizler için çok önemli. Sanayi odaklı bir dengeli büyümeyi öngören politikaların hayata geçirilmesi yönünden çok ciddi beklentilerimiz vardı. Şimdi yeni OVP ile bu gerçekleşmiş görünüyor. Özellikle katma değer yaratacak “nitelikli üretim” konusuna vurgu yapılmasını önemli görüyoruz. Birçok kez dile getirdiğimiz diğer önemli konu da, köklü bir tarım reformu yapılması ve ciddi bir gıda politikası uygulanması konusudur. Tarım politikalarının da en az para ve maliye politikaları kadar önemli.

“OVP'nin kararlılıkla uygulanması, finansal istikrara katkı sağlar”

Eylül'de önümüzdeki üç yılın (2024-2026) ekonomi dengelerini ortaya koyan Orta Vadeli Program (OVP) açıklandı. Program, ekonomik gelişmeler çerçevesinde sıkı para politikası, mali disiplin ve yapısal reformlar olmak üzere üç temel dayanak üzerine kurgulandı. Programda, yapısal reformlar önceki OVP'lere göre daha kapsamlı yer aldı. Programda üretime dayalı bir kalkınma hedefleniyor. Ayrıca enflasyonu önçeleme, üretim ve ihracat odaklı büyümeyi amaçlaması oldukça önemli. Burada öne çıkacak en önemli şey, mali disiplin olacak. OVP'nin istişare ile

Selçuk ÖZTÜRK / Konya Ticaret
Odası Başkanı Yön. Kr. Başkanı,
TOBB Yönetim Kurulu Üyesi

hazırlanmasından büyük bir memnuniyet duyduk. Bu bakış açısının programın uygulamasındaki başarısına katkı sağlayacağına inanıyoruz. Belirsizliklerin giderek arttığı bir küresel süreçten geçiyoruz. İşte bu noktada 2024'te OVP'nin kararlılıkla uygulanacak olması finansal istikrarın sağlanmasında katkı yapacaktır. Bu da iş dünyamızın yatırım ve üretim kapasitesini arttıracaktır. Konya olarak da 2024'te öncelikli hedeflerimiz; ihracata dayalı büyüme, sanayide teknolojik dönüşümü ve verimliliği gerçekleştirmek olarak belirledik.

Türk iş dünyası ikinci yarıya odaklandı

Yılın ilk yarısında sıkılaşma politikaları ve seçim gündemi nedeniyle büyüme beklentileri ikinci yarıya kaldı. Enflasyonun düşmesini umut eden Türk iş dünyası temsilcileri, üretmekten başka çare olmadığını ifade etti

EKONOMİ SERVİSİ

TÜRKİYE ekonomisi için yılın ilk yarısı kayıplarla geçti. Deprem büyük etkisi, seçim ekonomisi ve sonrasında faiz artışları ile gelen finansal kilit ekonomik artıları yılın son çeyreğinde zorlanmaya başladı. Türk iş dünyası yeni yıla ilişkin yayınladıkları mesajlarda 2024 için genelinde haziran'dan sonrasına işaret ediyorlar. **İstanbul Sanayi Odası** (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı **Erdoğan Buhacıoğlu**, 2024 yılında ilk yarıda mevcut yavaşlama eğilimi devam etse de yılın ikinci yarısında toparlanmanın başlayabileceğini söyledi. **Erdoğan Buhacıoğlu**, "Yılın ilk yarısında zorlu koşullar bizi bekleyecekleri açık olsa da 2024'ün ikinci yarısından itibaren daha sağlıklı bir tablonun ortaya çıkabileceğini görüyoruz," dedi. "Rasyonel dönüş" sloganıyla görüşe başlayan yeni ekonomi yönetiminin büyümede nicelik kadar nitelikte de ön plana çıkaran ve enflasyon başta olmak üzere temel kırılma noktalarını en aza indirmeyi gözetilen bir yol haritası ortaya koyduğunu kaydeden **Erdoğan Buhacıoğlu**, "Yeni ekonomi yönetiminin ortaya koyduğu hedefleri bir nihai nokta değil, bilakis ara hedefler olarak görüyoruz. Programda ortaya konan makro hedefleri yapsal reformların izlemesi gerektiğini düşünüyoruz. Orta Vadeli Program'da ortaya konulan hukuk başta olmak üzere yapsal dönüşüm vizyonunun kağıt üstünde kalmaması çok önemli. Ülkemizde sadece makro ekonomik dengeleri değil, yatırım iklimi de önemzimize gerekiyor," diye konuştu.

'DÜZİTE BASKI YAPILMAMALI'
Ege İhracatçı Birlikleri Koordinatör Başkanı Jak Eskinazi de, "2024 yılının ilk yarısı durgunluk söz konusu olmakla birlikte ihracatçıların finansmana erişimindeki sorunlar giderildiği, yüksek enflasyon kontrol altına alındığı, döviz kurları üzerine baskı yapılmadığı ve enerji fiyatlarının ihracat maliyetleri içerisindeki payı eskiye yakınlıkta olduğu takdirde 2024 yılında Türkiye'nin 267 milyar dolar ihracat hedefine 20 milyar dolar katkı sağlayabileceğini düşünüyoruz. Ekonomi yönetimi gerekli adımları atarsa ihracatçı olarak Türk ekonomisinin büyümesine daha fazla katkı verebileceğimizi düşünmekteyiz. Sürdürülebilirlik, inovasyon, tasarım, mesleki eğitim 2024 yılında yoğunlaşacağımız başlıklar olacak. Ana pazarlarımızda yaşanan ekonomik daralma ve resesyon en çok işte dayalı sektörleri etkilemiş ve bunların başında gelen ev tekstil ürünleri ve hazır giyim sektörleri kapsamındaki ürünler önemli ölçüde

ulusumuz etkilenmiştir," mesajları verdi. **BÜYÜME HER KESİME...**
Antalya Ticaret Borsası (ATB) ve Antalya Tarım Konseyi (ATAK) Yönetim Kurulu Başkanı Ali Çandır, "Üretmekten başka çaremiz yok," diyerek, 2024'ün yürütülecek politikalarıyla da üretilecek olan makro hedeflerin bir yıl olması dileti. Çandır, "Yeni yıla umutlarla girmek istiyoruz. 2024, üretme, istihdam odaklandığımız, ekonomik büyümeye odaklandığımız ve büyümenin toplumun her kesimine yansıtıldığı, hukukun üstünlüğü ve demokrasiden ödün vermediğimiz bir yıl olsun," ifadelerini kullandı.

Madenciler çalışmak istiyor

TÜRKİYE Krom Üreticileri Derneği (KROMDER) Yönetim Kurulu Başkanı Yurdumacı Mustafa Selçuk Çevik; "Krom madeni özelemlenmiş 2023 yılı ihracatımızda artışlarımız mevcut, fakat beklendiğimiz altındadır. 2024 yılında içerisinde de yine fiyatların artacağı, piyasadaki talebin de artışla beraber ihracatımızın yükseleceğini düşünüyoruz. Bunu, bütün maden sektörü için aynı şekilde düşünmek mümkün değil. Çünkü, enerji maliyetlerimiz ve izin süreçlerimiz çok uzun olduğu için üretimimizdeki artışın nedeni ile ülkemizde bulunan

İthalata önlem bekliyorlar

CELİK İhracatçıları Birliği (CİB) Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Aslan; "Yerli üreticimizin rekabet edebilme şansının elinden alınmaması için dumpingli ithalatın engellenmesine yönelik önlemlerin alınmasını talep ediyoruz. Bunlarla birlikte üretimde enerjiyi yoğun kullanan bir sektör olarak enerji maliyetlerinin üretim maliyetlerimiz içerisindeki payı çok yüksek

bir yer tutuyor. İngiltere'de ve Avrupa Birliği'nde olduğu gibi enerjide teşvik paketleriyle destek bekliyoruz. Ham maddede de farklı yatırımlar gerçekleştirilmesi adına devletin desteğiyle sağlanacak açılımların takipçisi olacağız."

Tekstilün umutları ertelendi

İSTANBUL Tekstil ve Hammaddeleri İhracatçıları Birliği (TİHİB) Başkanı Ahmet Öksüz; "Tekstil sektörümüzün güzide şehri Kahramanmaraş merkezli depremin yarattığı büyük yıkım sebebiyle 2023 yılını, kayıp yıl olarak değerlendireyoruz. Tekstil sektörü ihracatımızdaki gerileme yüzde 10 seviyelerindedir. Ancak, en büyük ihracat pazarımız olan AB ve ABD'nin dünya genelinden yaptıkları tekstil ithalatlarındaki düşüş oranı çok daha yüksek. Avrupa Birliği

ülkeleri ve ABD, tekstil ithalatında yüzde 20'lik bir gerileme yaşamasına rağmen biz, bu pazarlarda paylarımızı koruyabildiğimiz için mutluyuz. 2024 yılında çok daha güçlü bir ihracat atağı gerçekleştirerek, özellikle yılın ikinci yarısından itibaren kayıplarımızı telafi edebileceğimizi öngörüyoruz."

'İthal yağa vergi getirilmeli'

İSTANBUL Demir ve Demir Dışı Metal İhracatçıları Birliği (İDD-MİB) Yönetim Kurulu Başkanı Çetin Tecdelioğlu; "Ticaretin kuralları hızla değişirken; sektörümüzün bilgi ve teknoloji çağına ayak uydurması için ihracatçı firmalarımızın ürünlerine 7/24 ulaşım imkanı veren Trade365 projemizi geliştirmiş her fuar ve etkinlikte tanıtıma devam ediyoruz. Katma değerli ihracatı artırmak adına yüksek teknoloji ürünlerin önem kazandığı bu dönemde sektörümüzün bu ürünlere adaptasyonuna odaklanacağız."

Madeni Yağ ve Petrol Ürünleri Sanayicileri Derneği (MAPESAD) Başkanı Tayfun Kocak; "2024 yılında, ülkemizin coğrafi ve jeopolitik konumundaki avantajlarını kullanarak Türkiye'yi madeni yağ üretimi konusunda dünyanın önemli bir üretim üssü haline getirmek amacıyla çalışmalarımızı hız kesmeden sürdüreceğiz. Piyasamızın desteklenmesi amacıyla madeni yağ ithalatına yüzde 15-20 vergi getirilmesinin

peşinde olacağız. Savunma sanayinde, İHA ve SİHA'larda da yerli madeni yağ kullanımının arttığını söyleyebiliriz."

payı ile Türkiye otomotiv endüstrisinin en büyük pazarı olan Avrupa Ülkeleri, iklim değişikliğini gözeterek sürdürülebilir gelecek sağlayan bir mobilite çözümleri geliştirilmesi için çalışmaları hızla devam ediyor. Tüm bu gelişmelerle Türk otomotiv sektörümüzde üretim, tüketim ve lojistikte karbon salınımının azaltılması zorunlu hale geliyor."

birçok maden çalıştırılmamaktadır. 2024 yılı için genel maden ihracatında bir düşüş olduğunu düşünüyoruz."

Yat ve Tekne Endüstrisi Derneği (YATED) Yönetim Kurulu Başkanı Murat Bekiroğlu; "Türk yat ve tekne endüstrisinin yeni bir başlangıç ile birlikte ekonomik büyüklüğü 5-5.5 milyar doları aşar. Pazarın yıllık büyüme oranı ise or-

Yatırımlar devam edecek
AMBALAJ Sanayicileri Derneği (ASD) Başkanı Zeki Sarıbekir; "Türkiye ekonomisinin de yakalanan istikrarın devamı için kararlı bir şekilde adımlarını sürdüreceğini ve orta vadede de beklentilerinin karşılanacağını düşünüyoruz. Ambalaj sektörümüzün istihdam odaklı çalışan bir sektör olduğundan 2024 yılında da çalışmalarına bu şekilde devam edecek. Tüketici bilinci artınca ambalajlı ürünlerin talebi arttığından sektörün hep yükselen bir trend içerisinde olacağını düşünüyoruz. Özellikle pandemi ile hazırlanan e-ticarette de satılan ürünlerin gönderimi sırasında çok iyi ambalajlanmasını gerektiriyor. Bu nedenle sektörümüzü daha çok yatırım yapmaya itiyor. O sebeple biz 2024 yılında da sektör için yatırımların devam edeceğini inanıyoruz."

Öncelik yine finansman
ARMATÜR Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Gökhan Turhan; "Türkiye'deki iç pazar büyüklüğü 50 milyar TL'yi aşan armatür sektörümüz için 2024 yılı da kolay geçmeyecek. Firmaların, rekabet kabiliyetlerini korumak için ilave desteklere, üretim, istihdam ve ihracat performansını yükseltecek unsurlara daha çok ihtiyaç duyacaklarını düşünüyoruz. Özellikle bu dönemde finansmana erişim çok zorlaşmış ve pahalılaşmıştır. Bunun için finansmana ulaşım konusunda 2024 yılında en öncelikli madde olarak gündeme alınması gerekiyor. Mutlaka yeni yatırımları teşvik edecek ve finansman maliyetlerini düşürecek acil tedbirler geliştirilmeli. Bizler, ekonomi yönetimi ve işahhlarla ortaklaşarak bu tedbirleri hayata geçireceğiz. Yeni bir teşvik sistemi ile başta sanayi sektörü olmak üzere tüm sektörlerde ciddi bir sorun haline gelen istihdam edilecek işgücünün giderilmesi için gerekli konularda da yeni ciddi önlemler alınması gerektiğini düşünüyoruz."

Durgunluk etkisi sürecektir
TÜRKİYE Deri Konfeksiyoncuları Derneği (TDKDK) Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Sarıoğlu; "2024 yılının ikinci yarısına kadar Avrupa'daki resesyon etkilerinin devam edeceğini düşünüyoruz. Ama ikinci yarının sonraya yavaş toparlanacağına ve sene sonu itibarıyla yine 2023 performansını yakalayabileceğimize inanıyoruz. İhracatçının ana problemi olan finansmana erişim konusunda her zamankinden daha çok desteğe ihtiyaç duyuyoruz. Fiyatlarımızın yüksek kalmasını ana sebebi maliyet artışıdır. Bunun önüne geçilecek önlemler almaya başlandı ama konunun istikrarlı bir şekilde takip edilmesi gerektiğini düşünüyoruz."

Uluslararası Deri Sanayicileri Konseyi (ICT) Başkanı ve Türkiye Deri Sanayicileri Derneği (TİSD) Yönetim Kurulu Başkanı Burak Uyguner; "İhracatımızın ve üretimimizin artması için organize sanayi bölgesi kuruluma en önemli koşul. Kurulacak iki farklı organize sanayi bölgesi, mevcut ihtiyaçları cevap verecektir. Deri ürünleri üretilebilir hem yeni pazarlar geliştirmeye de hem de mevcut pazarlardaki payımıza artırmak üzere önemli çalışmalar yürütüyoruz."

Saracılık Sanayicileri Derneği (SSD) Başkanı Hasan Yıldırım; "2023 yılında karşılıklı zorlukları dikkate alarak, 2024 yılı için gerçekçi ve sürdürülebilir hedefler belirlemek önceliğimiz. Bu yıl, maliyet yönetimi ve verimliliği artırma konusuna özel bir önem vereceğiz. Üretim süreçlerimizi daha verimli hale getirmeyi ve maliyetlerimizde etkin bir şekilde kontrol etmeyi hedefliyoruz. Ayrıca, piyasa koşullarına hızlı bir şekilde adapte olabilmeyi için esnek fiyatlandırma stratejilerimizi geliştirmeyi planlıyoruz."

